

Priekšvārds

1998. gada 1. marts

Tovakar pie vakariņu galda Seba stāstīja par pirmo reizi, kad viņa un Konolijs skūpstījušies.

Protams, lielāko daļu notikušā es jau biju dzirdējusi, jo par Konoliju Seba gandrīz visu man bija jau vairākkārt izstāstījusi. Taču šajā reizē uzradās kas jauns. Es pajautāju, vai pirmajā apskāvienā kaut kas viņu pārsteidzis. Seba iesmējās. Jā gan, visa notikuma *smarža* bijusi pārsteidzoša. Viņa vispār neesot gaidījusi nekādu aromātu, un, ja arī esot, tad drīzāk kaut ko pusaudzim raksturīgu: košļājamās gumijas, kolas vai sasviđušu kāju dvaku.

– *Kad tas notika, es ieelpoju viņa ziepju un centrifūgā žāvētas veļas smaržu. Viņš oda pēc pedantiskas tīrības. Tu pazīsti to veļas mazgātavas saduģušo gaisu, kāds dažreiz apņem, ejot garām daudzdzīvokļu namu pagrabstāva ventilācijas lūkām? Viņa smarža bija*

līdzīga. Tik tīra, Barbara. Ne reizi viņa elpa neoda pēc siera un sīpoliem kā citiem sīkajiem...

Kopš atnācām uz Edija māju, Seba ar mani tā runā katru vakaru. Viņa sēž virtuvē pie galda, skatīdamās Edija dārza zaļajā tumsā. Es sēžu preti, vērojot, kā viņas nervozie pirksti uz plastmasas galdauta griež daiļslidošanas cilpas. Bieži vien savā ziņu diktores balsī Seba stāsta man par diezgan smagām lietām. Tomēr es vienmēr esmu apbrīnojusi viņas spēju runāt par piedauzīgiem tematiem tā, ka pateiktais izklausās pilnīgi pieklājīgi. Ne Sebai, ne man nav noslēpumu vienai no otras.

– *Vai tu zini, Barbara, par ko es domāju, kad pirmoreiz redzēju viņu izģērbjamies? Par svaigiem, tikko no dārza nākušiem, tīrā, baltā mutautiņā ietītiem dārzeniņiem. Par tikko salasītām sēnēm. Patiesi. Viņš likās ēdams. Katru vakaru viņš mazgā matus. Iedomājies tik! Tie no tīrības bija pavisam mīksti. Iespējams, pusaudža gadu iedomība. Vai arī nē – drīzāk gan tiņiem raksturīgais nemiers. Paša augums viņam bija kā jauna rotaļlieta: viņš vēl nebija iemācījies izturēties pret to ar pieaugušo vienaldzīgo nevēribu.*

Seba bija ievirzījies jau zināmajās sliedēs. Pēdējo mēnešu laikā es šo matu slavinājumu biju dzirdējusi vismaz piecpadsmit reizi. (Mani pašu Konolija mati nekad nav interesējuši. Tie man vienmēr likušies nedaudz draudīgi – kā smalks stiklplasta sniegs, ko mēdz pārdot kā Ziemassvētku eglītes rotājumu.) Taču es turpināju uzvedināt viņu uz domām.

– Vai, skūpstot viņu, tu nervozēji, Seba?

– *Ak, nē. Nu, jā... Ne gluži. [Smieklī] Vai vienlaikus ir iespējams būt nervozai un mierīgai? Es jutos atvieglota, ka viņš nelietoja mēli. Ir taču cilvēks vispirms mazliet jāpazīst, vai ne? Jo tāds skūpstis ir pārāk intīms. Visas tās slienas. Un tā mazliet neērtā sajūta, kas pārņem, kad otrs pūlas likt lietā iztēli ierobežotā telpā... Lai nu kā, vai nu es pārāk*

atslābinājos, vai iemesls bija cits, taču velosipēds nokrita (troksnis bija briesmīgs), un tad es, protams, aizskrēju...

Šādās reizēs es neko daudz nesaku. Galvenais, lai Seba runātu. Bet pat ikdienā es mūsu attiecībās sliecos būt par klausītāju. Tas nav tādēļ, ka Seba būtu gudrāka par mani. Objektīvi salīdzinot es, šķiet, būtu uzskatāma par izglītotāku sievieti. (Seba kaut ko saprot no mākslas, to es nenoliedzu; bet, par spīti visām šķiras priekšrocībām, viņa ir nožēlojami maz lasījusi.) Nē, Seba runā tādēļ, ka viņa no dabas ir pļāpīgāka un vaļširdīgāka par mani. Es esmu piesardzīgāka, bet viņa... viņa tāda nav.

Lielākajai daļai cilvēku atklātība nozīmē tik lielu atkāpšanos no ierastā *modus operandi**, tādu novirzi no ikdienišķā melīguma, ka viņi jūtas spiesti brīdināt jūs par vaļširdības mirkļa tuvošanos. «Lai būtu pilnīgi atklāti», viņi saka, vai «Patiesību sakot», kā arī «Vai varu runāt pilnīgi atklāti?». Bieži vien, pirms turpināt, viņi cenšas no jums dabūt svīnīgu solījumu būt diskrētam. «Tas ir tikai starp mums, ja?... Tev jāapsola nevienam nestāstīt...» Seba neko tamlīdzīgu nedara. Viņa visu laiku bez apdomāšanās svaidās ar intīmām un nebūt ne glaimojošām patiesībām par sevi.

– Meitenes gadus es biju briesmīgi apsēsta ar masturbēšanu, – viņa man reiz teica, kad vēl tikai sākām viena otru iepazīt. – Mātei gandrīz vajadzēja ar limlenti pielīmēt man klāt biksītes, lai es nesāktu sevi apgrābstīt sabiedriskās vietās. – Patiešām? – teicu, pūlēdamās izklausīties tā, it kā būtu radusi apspriest šādas lietas pie kafijas tases un «*KitKat*» tāfelītes.

Manuprāt, tā ir šķirai raksturīga pazīme: šī bezrūpīgā atklātība. Ja man dzīvē būtu bijis vairāk saskarsmes ar augstākās sabiedrības ļaudīm, iespējams, es ar šo stilu būtu apradusi un par to daudz nedo-

* Darbības plāns vai principi (latīņu val.).

mātu. Bet Seba ir vienīgais īsteni augstākās sabiedrības cilvēks, ko pazīstu. Viņas vienreizīgā vaļširdība man savā ziņā liekas tikpat ekstravaganta kā kareklis Amazones indiāņa lūpā. Pašlaik Sebai vajadzētu nosnausties. (Naktīs viņa labi neguļ.) Bet no dēļu čikstēšanas virs galvas var noprast, ka viņa rosās brāļameitas istabā. Pēcpusdienās viņa bieži tur ieiet. Acīmredzot bērnībā tā bija Sebas istaba. Viņa var stundām ilgi cilāt mazās meitenes lietas, pārkārtojot mirdzumu un līmes pudelītes mākslas piederumu komplektā vai pārskatot leļļu plastmasas kurpes. Dažreiz Seba tur augšā aizmieg, un man jāiet viņu modināt, lai aicinātu uz vakariņām. Tas allaž ir diezgan skumjš un divains skats, kā viņa, rokas atmetusi, guļ mazajā, baltī rozīgajā princešu gultā, lielās, raupjās kājas pārkārusi pāri tās malai. Gluži kā milzis, kas iemaldījies nepareizā mājā.

Tagad šis mājoklis pieder Sebas brālim Edijam. Pēc Sebas tēva nāves viņas māte nolēma, ka vienam iemītniekam nams ir par lielu, un Edijs to no viņas nopirka. Man liekas, ka Seba jūtas sarūgtināta. Viņa uzskata, ka nav godīgi, ja tikai tādēļ, ka ir bagāts, Edijs var sev nopirkt abu kopīgo pagātņi.

Šobrīd Edijs ar ģimeni ir Ņūdeli. Amerikāņu banka, kurā viņš strādā, uz sešiem mēnešiem ir viņu tur norīkojusi. Kad sākās problēmas, Seba piezvanīja viņam uz Indiju un saņēma atļauju apmesties mājā, līdz viņa atrastu sev pastāvīgu dzīvesvietu. Kopš tā laika esam šeit. Mēs vēl nezinām, ko darīsim, kad Edijs jūnijā atgriezīsies. Pirms pāris nedēļām es uzteicu savu mazo dzīvokli, bet Sebas vīram Ričardam nav ko bities, ka, kaut uz nenoteiktu laiku, vajadzētu mūs pieņemt pie sevis. Mums, iespējams, nav tik daudz naudas, lai noīrētu jaunu dzīvokli, turklāt es neesmu pārliecināta, vai kāds Londonas namīpašnieks pašlaik būtu ar mieru mums kaut ko izīrēt. Tomēr es cenšos neraizēties. Jādzīvo, kamēr ūdens nesmeļas mutē, kā mēdza teikt mana māte.

Šis stāsts nav par mani. Bet, tā kā uzdevums to pastāstīt ir kritis man un tā kā arī man ir kāda loma notikumos, par kuriem grasos runāt, ir nepieciešams sniegt īsas ziņas par sevi un attiecībām ar galveno varoni. Mani sauc Barbara Koveta. (Laiku pa laikam kāds no maniem kolēģiem mani nosauc par Barbu vai, kas ir vēl nevēlamāk, par Babsu, bet es viņus cenšos no tā atturēt.) Līdz šāgada janvārim, kad aizgāju pensijā, es dzīvoju Londonas ziemeļos, Ārčvejā, un divdesmit vienu gadu biju mācījusi vēsturi tajā pašā rajonā – Svētā Džordža vispārīgā skolā. Ar Batsebu Hārtu es sastapos Svētā Džordža skolā gandrīz pirms pusotra gada. Tagad viņas vārds jau daudziem no jums būs kļuvis pazīstams. Viņa ir tā četrdesmit divus gadus vecā keramikas skolotāja, kas nesen tika apsūdzēta par nepiedienīgu uzņēmšanos nepilngadīgajam, – pēc tam, kad tika atklāts viņas dzimumsakars ar vienu no saviem audzēkņiem – zēnu, kuram šā mīlas sakara sākumā bija piecpadsmit gadi.

Kopš dēkas nākšanas gaismā Sebas lieta gandrīz nepārtraukti atradās plašsaziņas līdzekļu uzmanības centrā. Es cenšos sekot visam, lai gan, atklāti sakot, tas ir ļoti nomācošs uzdevums. Bija laiks, kad es zināmā mērā uzticējos šīs valsts ziņu dienestu godīgumam, bet tagad, iepazīstot reportieru darbu tuvāk, es saprotu, cik šī uzticēšanās bija maldīga. Pēdējo divu nedēļu laikā tikai laikrakstos vien esmu atradusi divdesmit ar Sebas lietu saistītas kļūdas. Šajā pirmdienā kāds jautrs puisis «*Daily Mirror*» raksturoja Sebu kā «seksīgu zaķi ar lielām krūtīm». (Pietiek uzvest Sebai skatienu, lai zinātu, ka viņa ir tik plakana kā dēlis.) Un vakar «*Sun*» «publiski atmaskoja» Sebas vīru, apgalvojot, ka Ričards, kurš lasa lekcijas komunikācijas teorijā Londonas universitātē, esot «pārmoderns profesors, kas vada erotiskus seminārus, kuros māca, kā lasīt pornogrāfiskus žurnālus».

Tomēr visvairāk pārsteidz nevis rakstu bezrūpība un pat ne mūdrā nepatiesība, bet gan svētulība. Augstais Dievs, kas par nerimtīgu

svētulību! Kad viss nāca gaismā, es sapratu, ka būs jezga. Es negaidīju, ka Sebai jutīs līdzī. Tomēr nemūžam nevarēju paredzēt reakcijas histērisko miesaskāribu. Tikami satraukto niknumu. Šie reportieri par Sebu raksta tā, it kā viņi būtu septiņus gadus veci bērni, kas pirmo reizi sastopas ar vecāku seksualitātes faktu. «Nicināms» ir viens no viņu pretīgajiem vārdiem. Otrs ir «neveselīgs». Sebas pieķeršanās zēnam bija «neveselīga». Arī viņas laulība bija «neveselīga». Zēnam piemita «neveselīga» interese iegūt Sebas labvēlību. Šie cilvēki uzskata, ka jebkurš seksuālā valdzinājuma veids, kas nav atrodams uz pikanti erotiskajām pastkartēm, neiztur veselīguma testu. Ikviens seksuāla vienošanās, kas pastāv ārpus pierastajām normām, kas tiek popularizētas ģimenes laikrakstos, tiek uzskatīta par draudīgi perversu «ķēmošanos». Žurnālisti ir izglītoti cilvēki, vai ne? Daži no tiem absolvējuši koledžu. Kā viņu domašana var būt tik zemiska? Vai *viņi* nekad nav alkuši pēc kāda cilvēka ārpus tā vecuma loka, ko par piemērotu uzskata vietējie likumi un paradumi? Nekad nav piedzīvojuši impulsu, kas neiederas maģiskajā seksuālās ortodoksijas lokā?

Man liekas, ka tieši avizes Sebu un Ričardu galu galā pieveica. Pēc tam, kad viņa tika atbrīvota pret galvojumu, abi kādu laiku centās dzīvot kopā. Tomēr tas bija pārāk liels pārdzīvojums, pārāk liels jebkuram pārim. Ja vien iedomājas ārpus mājas apmetušos reportierus, briesmīgos laikrakstu virsrakstus – «Seksā skolotāja ar izcilību noliek mutisko», «Skolotāja izrāda lielu interesi par skolēna augumu» un tā tālāk, ir jābrīnās, ka viņi tik ilgi izturēja. Tieši pirms Sebas pirmās stāšanās tiesneša priekšā Ričards pateica, ka viņas atrašanās mājās bērnu dzīvi dara neizturamu. Domājams, ka Sebas padzišanu no mājām šādi izskaidrot viņam likās loģiskāk, nekā izdarīto pamatot ar savu riebumu.

Tad iejaucos es. Kādu nedēļu es izmitināju viņu savā dzīvoklī, un tad, kad viņa bija dabūjusi Edija atļauju apmesties viņa mājā, es

pārvācos pie Sebas. Kā gan es būtu varējusi to nedarīt! Viņa bija tik nožēlojami vientuļa. Tikai ārkārtīgi nejutīgs indivīds spētu viņu pamest. Būs vēl vismaz viena, iespējams, divas pirmstiesas noklausīšanās, iekams lieta nonāks krimināltiesā, un, atklāti sakot, es nedomāju, ka Seba spēs tikt galā viena. Advokāts apgalvo, ka viņa vispār varētu izvairīties no ierašanās krimināltiesā, ja vien atzītos apsūdzībā. Tomēr Seba par to negrib ne dzirdēt. Atzišanos (pat to, kas ietver sevī skaidru «piespiešanas, spaidu un kukuļošanas» noliegumu) viņa uzskata par neiedomājamu. – Nebija nekādas izvarošanas, un es neesmu izdarījusi neko piedauzīgu, – viņa allaž saka.

Kļūstot par Sebas aprūpētāju, šajās pēdējās nedēļās es neapšaubāmi esmu piesaistījusi plašsaziņas līdzekļu uzmanību arī sev. Liekas, ka fakts – cienījama vecāka sieviete ar teju četrdesmit gadu skolotājas pieredzi izvēlas saistīties ar Sebu – žurnālistu vidū ir noteikta uzjautrinājuma un neērtības avots. Ikviens reportieris – *ikviens no viņiem*, kas izsmeltoši ziņo par šo lietu, dažādās asprātības pakāpēs aprakstījis manu rokassomu, kas ir pilnīgi ikdienišķs priekšmets ar koka rokturi, uz tās sāniem redzami divi tamborēti mežģīņu kaķēni. Ir skaidrs, ka viņiem visiem daudz labāk patiktu, ja es kopā ar citām pavecām kundzītēm, kurām ir dubultzods, pavadītu laiku, lielāties ar saviem mazbērniem vai spēlējām bingo, bet nekādā ziņā ne stāvam uz bagāta baņķiera mājas pakāpieniem Primrouzhilā un aizstāvam bērna nepiedienīgā aizskaršanā apvainotu personu.

Vienīgais iespējamais izskaidrojums, ko žurnālisti var atrast manai brīvprātīgajai saistībai ar Sebas izvirtību, ir tas, ka arī es kādā pašlaik vēl neskaidrā veidā esmu tai nodevusies. Vēl vairākas nedēļas pēc Sebas aresta man daudzreiz ir prasīts runāt viņas vārdā ar reportieriem, tāpēc «*Sun*» lasītāji mani tagad uzskata par «nekaunīgās skolmeistarienes tēla spodrinātāju». (Tie, kas mani pazīst, var apliecināt, ka šādai iesaukai esmu nepiemērota kandidāte.) Runājot Sebas vietā,

naivi cerēju, ka man izdosies atspēkot vismaz daļu svētulīgā naidīguma pret manu draudzeni un izgaismot viņas sarežģītās personības īsto raksturu. Ak vai, manas pūles neko tādu nav panākušas. Vai nu tās ir ļaunprātīgi un tīši sagrozītas, vai arī nepamanītas paslidējušas garām melu plūsmā, ko izplatījuši cilvēki, kuri nekad nav tikušies ar Sebu un, ļoti iespējams, tāpat nebūtu viņu sapratuši.

Tas ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ tagad, riskējot saņemt jaunus apmelojumus, esmu nolēmusi uzrakstīt savu stāstījumu Sebas neveiksmēm. Esmu pietiekami pašpārliecināta, lai ticētu, ka tieši man vislabāk izdotos uzrakstīt šo nelielo stāstu. Es pat esmu tik drosmīga, ka uzdrošinos apliecināt, ka esmu *vienīgais* cilvēks, kurš to spētu. Mēs ar Sebu pēdējā pusotra gada laikā esam pavadījušas neskaitāmas stundas, viena otrai uzticot visdažādākos noslēpumus. Protams, ka nav neviena cita Sebas drauga vai radnieka, kas dienu no dienas būtu tik cieši iesaistīts viņas dēkā ar Konoliju. Esmu bijusi lieciniece daudziem šeit aprakstītajiem notikumiem. Attiecībā uz citiem faktiem es paļaujos uz pašas Sebas sniegto sīko aprakstu. Neesmu tik pārdroša, lai pretendētu uz neklūdīgu stāsta versiju. Tomēr es ticu, ka mans stāstījums būtiski palīdzēs sabiedrībai saprast, kas īsti ir Seba Hārta.

Man tūlīt pat jāatzīst, ka no morālā viedokļa Sebas liecība attiecībā uz savu uzvedību ne vienmēr ir pilnīgi pieņemama. Pat vēl tagad viņa sliecas notikušo romantizēt un nenovērtē savas rīcības bezatbildību un nepareizību. Viņa pauž nožēlu drīzāk par to, ka ir pieķerta. Tomēr, lai cik apmulsusi un noraizējusies ir Seba, viņas vaļsirdība ir neviltota. Es varu apšaubīt dažu notikumu *izskaidrojumu*, tomēr man nav pamata šaubīties par viņas stāsta faktu patiesumu. Es tiešām esmu pilnīgi pārliecināta, ka viss, ko Seba man stāstījusi par šo dēku visi «kā, kad un kur», viņasprāt, ir patiesība.

Pulkstenis drīz būs seši, un laika vairs nav daudz. Pēc pusstundas, ilgākais – stundas, Seba kāps lejā. Vispirms dzirdēšu viņas mīņāšanos

uz kāpnēm un likšu nost savu rakstāmo. (Seba vēl neko nezina par šo manu projektu. Baidos, ka šobrīd tas varētu viņu tikai lieki uztraukt, tādēļ esmu nolēmusi paturēt to noslēpumā, līdz būšu tikusi nedaudz tālāk.) Pēc brīža naktskreklā un zeķēs viņa jau stāvēs dzīvojamās istabas durvīs.

Sākumā viņa vienmēr ir ļoti klusa. Parasti viņa ir raudājusi. Mans pienākums ir Sebu uzjautrināt un pārtraukt viņas pašanalīzi, tādēļ es cenšos būt uzmundrinoša. Stāstu viņai par kaut ko smieklīgu, kas tajā dienā atgadījies universālveikalā, vai arī izsaku nejaukas piezīmes par kaimiņu vaukšķošo suni. Pēc brīža pieceļos, lai sāktu gatavoties vakariņām. Esmu atklājusi, ka labāk Sebu nesteidzināt. Viņa pašlaik ir ārkārtīgi nervoza un ļoti jūtīgi uztver «piespiešanu». Es nemaz nelūdzu viņu nākt man līdzi uz virtuvi. Es eju tur viena pati un sāku ribināt traukus. Seba kādu laiku staigā pa dzīvojamo istabu, dungodama pie sevis un pārcilādama šādas tādas lietas, bet pēc minūtēm desmit viņa vienmēr kļūst pieļāvīgāka un ienāk pie manis.

Es negatavoju neko smalku. Sebas apetīte nav no labākajām, un man pašai nekad nav garšojušas mērces. Pārsvarā ēdam vienkāršus ēdienus. Pupiņas, grauzdētas siermaizītes, zivi rīvmaizē. Atspiedusies pret plīti, Seba vēro, kā es darbojos. Kādā brīdī viņa lūdz vīnu. Esmu centusies pārliecināt Sebu, ka jāpagaida, līdz viņa ir kaut ko ieēdusi, bet, kad tā daru, viņa paliek ļoti kašķīga, tāpēc tagad jau uzreiz padodos un ieleju viņai mazu glāzīti no ledusskapī glabātās pakas. Katram jau ir savas metodes, kā panākt vēlamo. Sebai ir mazliet snobiska attieksme pret dzērieniem, un viņa činkst, ka grib, lai es dabūtu labāku šķirni. – *Vismaz kaut ko pudelē*, – viņa saka. Tomēr es turpinu vīnu pirkt pakās, jo mums tagad ir grūtības ar naudu. Un par spīti kritikai neliekas, ka Sebai būtu kādas problēmas iedzert lētu vīnu.

Dabūjusi savu glāzīti, viņa atslābinās un sāk izrādīt mazliet lielāku interesi par to, ko es saku. Dažreiz Seba pat lūdz kādu darbiņu, un es

ļauju viņai atvērt skārdeni vai sarīvēt sieru. Tad, gluži negaidot, it kā mēs nemaz nebūtu pārstājušas par to runāt, viņa sāk stāstīt par Konoliju.

Liekas, ka Seba nenogurst no šā stāsta. Jūs pat nevarat iedomāties, cik reižu viņa ir gatava atgriezties pie kāda niecīga notikuma, lai meklētu tajā atbildes un kaut ko simbolisku. Viņa man atgādina kādu no tiem ebrejiem, kas ziedo daudzus gadus no savas dzīves, analizējot vienu vienīgu Talmūda rindkopu. Sebu allaž ir interesanti vērot. Viņa tagad liekas tik trausla, taču runā tik spožām un mirdzošām acīm un turas tik stalti! Dažkārt Seba ir sarūgtināta, un tad plūst asaras. Bet es neticu tam, ka runāšana viņai kaitētu. Patiesībā man šķiet, ka tā nāk viņai par labu. Nav neviena cita, kam viņa varētu stāstīt par tādām lietām. Un viņa saka, ka tas palīdz aprakstīt visu tā, kā tas patiešām bija.